

РОЛЯТА НА БИТА И ТРАДИЦИИТЕ В ОБУЧЕНИЕТО В УЧИЛИЩЕ

Нина Тарева

Основно училище „Алеко Константинов“ – Пловдив

Резюме. Съвременните деца, в чийто живот осезателно присъстват технологиите, обръщат все по-малко внимание на традициите, а на обичаите гледат като на отживелица, която им е непонятна. Празничният календар на българите е изпълнен с множество ритуали, които посредством своята символика повлияват на детската душевност и емоционалност, пробуждат желание да се опознаят традициите и да се научи повече за живота на предците.

Keywords: tradition, folklore, modern children, Bulgarian festival calendar, folklore rituals, ethnography, Plovdiv ethnographical museum

Всеизвестен е фактът, че населението на България застарява, а младите хора се ориентират към живот в големите градове заради по-добрите възможности за реализация там. В забързания живот на повечето от нас традициите и обичаите, характерни за народа ни, като че ли започват все повече да добиват формално показан характер. Наблюдава се желание за подражание на празниците в западната култура и леко пренебрегване на собствените ни.

Съвременните деца, в чийто живот осезателно присъстват технологиите, обръщат все по-малко внимание на традициите, а на обичаите гледат като на отживелица, която им е непонятна. Голяма част от тях не знаят как, защо и какви ритуали се изпълняват при конкретен фолклорен празник. Затова е огромна ролята на семейството. Тъй като повечето от ритуалите са свързани с дома, ако те не са част от битието на конкретното семейство, интересът на детето към тях няма да бъде провокиран и наследствеността няма да бъде реализирана. А традициите са преди всичко споделени и наследени практики от поколение на поколение.

Празничният календар на българите е изпълнен с множество ритуали, които посредством своята символика повлияват на детската душевност и емоционалност, пробуждат желание да се опознаят традициите и да се научи повече за живота на предците.

Водена от идеята да помогна на моите малки ученици да знаят повече за своя народ и неговите традиции и обичаи, през 2012/2013 г. започнах рабо-

та по проект „Да направим училището привлекателно за младите хора“ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд. Създадох клуб, който нарекох „Етнография“. В него участваха 11 деца на 8 – 9-годишна възраст. С помощта на специалист от Регионалния етнографски музей – Пловдив, изготвих програма, съдържаща занятия с подходяща за възрастта тематика. Голяма част от тях проведохме в музея, организирани бяха и няколко екскурзии с цел посещение на фолклорни празници в страната. Промяната на училищната обстановка – от класната стая да се работи в музея, възможността да се докоснат до автентични предмети и да изработват свои изделия, заобиколени от тези, които са преминавали бариерата на времето, фактът, че придобиват умения да изработват предмети със собствените си ръце, оформянето на идеята, че знаят повече от останалите деца, че продуктите на тяхното творчество ще са представени на училищната и родителската общност, мотивира за работа участниците в клуба и те с огромно нетърпение очакваха занятията, в които работихме заедно.

Едно от най-вълнуващите беше „Хляб наш, насъщен“. То се проведе в две последователни срещи. Първата имаше теоретичен характер. Децата се запознаха с ролята на хляба, който присъства в почти всеки български обичай. Добиха знания за специалното място, което той е заемал в живота на българина, както и че носи в себе си силна символика. Присъствайки в различни обреди и обичаи, хлябът е символ на гостоприемството, на семейството и на домашното огнище. На втората среща поканих майстор хлебар, с чиято помощ децата оформиха свои питки. Той им разказа за професията на хлебаря, за тънкостите при приготвянето на хляба и неговото печене, за неговата форма, както и за изображенията, които се оформят върху обредните хлябове, които за всеки конкретен обичай са различни и носят различна символика. Учениците замесиха своите питки по дадена от него рецепта и след като втасаха, ги опекоха в близката фурна. Тезата ми, че когато обучението има практически характер и наученото на теория се приложи в конкретно действие, резултатът са осмислени и трайни знания, се потвърди напълно чрез тези занятия. Учениците са силно мотивирани да постигнат резултат в практиката си, когато новите знания и последващото формиране на умения бъдат демонстрирани от специалист в областта (в конкретния случай от майстор хлебар). Всички деца бяха силно емоционално възбудени дни преди и дни след занятието. Бяха горди от това, че са успели със собствените си ръце да приготвят хляб. След занятията у тях се оформи специално позитивно отношение както към хляба, така и към професията на хлебаря.

Традициите и обичаите са мостът, който свързва миналото с настоящето. Вярванията на хората в миналото са свързани с невъзможността да се обясни произходът на дадено събитие и тогава то се приписва на зли (незайни) сили. Голяма част от ритуалите са свързани със защита на дома и членовете на се-

мейството от тези зли сили, както и с прогонването им и възстановяването на доброто, затова и традициите са преминали през времето и са се запазили до днес. Съвременният човек, благодарение на напредъка в науката и технологиите, може да си обясни причините, пораждащи дадено събитие, и нуждата от специални ритуали в това отношение все повече намалява. Но от нас зависи да предадем на поколенията, идващи след нас, информацията за българските традиции и обичаи и да запалим искрата за тяхното опознаване, изпълнение и съхранение.

THE ROLE OF CULTURE AND TRADITIONS IN TRAINING AT SCHOOL

Abstract. Modern children, attracted to the new technologies, pay less attention to folklore traditions and they see the folklore rituals as anachronism that is difficult to understand. The Bulgarian festivities calendar includes various rituals, which can positively influence the children, provoke them to learn about the traditions and their predecessors' way of life.

✉ **Mrs. Nina Tareva**
„Aleko Konstantinov“ Primary School
3A, B. Zdravkov Str.
Plovdiv, Bulgaria
E-mail: nina_tareva@abv.bg